

Social capital development model of the Iranian oil industry

Amir Ehsan Zahedi¹

Abstract

Organizational studies introduced social capital as an underlying concept in creating creativity, innovation, and organizational dynamics. Promoting social capital is an important strategy to achieve the goals of the country's oil industry, and the aim of this research is to design a model for developing social capital. The present study is applied and developmental and qualitative, and conducted using the Thematic analysis method. The statistical population formed from experts in the country's oil industry and sampling done theoretically. Data collected using a semi-structured interview method and 11 sources interviewed until the theoretical adequacy criterion achieved. Data coding was done using MAXQDA software. In total, 98 basic themes, 17 organizing themes, and 4 comprehensive themes extracted, which included the need to pay attention to social capital, dimensions of social capital, factors affecting the development of social capital, and the results of social capital development, which were placed in a communication network.

Key words

Social capital, Human resources, Oil industry, Thematic analysis.

1. Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Administrative Sciences and Economics, Arak University, Arak, Iran. (Corresponding Author). a-zahedimoghadam@araku.ac.ir.

الگوی توسعه سرمایه اجتماعی صنعت نفت ایران

امیراحسان زاهدی^۱

چکیده

مطالعات سازمانی، سرمایه اجتماعی را به عنوان یک مفهوم زیربنایی در ایجاد خلاقیت، نوآوری و پویایی‌های سازمانی معرفی کرده‌اند. ارتقای سرمایه اجتماعی یک راهبرد مهم به منظور نیل به اهداف صنعت نفت کشور است که هدف این پژوهش طراحی الگویی جهت توسعه سرمایه اجتماعی است. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و توسعه‌ای و از نظر ماهیت داده‌ها، کیفی است که با استفاده از روش تحلیل مضمون انجام شد. جامعه آماری از خبرگان صنعت نفت کشور تشکیل و نمونه‌برداری به صورت نظری صورت گرفت. داده‌ها به روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری و تا دستیابی به معیار کفایت نظری با ۱۱ منبع مصاحبه گردید. کدگذاری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA انجام شد. در مجموع، ۹۸ مضمون پایه، ۱۷ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر استخراج که مضامین فراگیر شامل لزوم توجه به سرمایه اجتماعی، ابعاد سرمایه اجتماعی، عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی و نتایج توسعه سرمایه اجتماعی است در یک شبکه ارتباطی قرار گرفتند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، منابع انسانی، صنعت نفت، تحلیل مضمون.

مقدمه

سرمایه اجتماعی یکی از منابع مهم قدرت در گروه‌های انسانی و جوامع بشری است (ترکزاده و همکاران، ۱۴۰۱). سازمان‌ها برای ادامه حیات در دنیای رقابتی امروز باید توانمندی‌های خود را ارتقا دهند. عملکرد مطلوب هر سازمان به مدیریت کارآمد منابع

۱. استادیار، گروه مدیریت، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اراک، اراک، ایران. (نویسنده مسئول).
a-zahedimoghadam@araku.ac.ir

آن وابسته است. یکی از منابع کلیدی هر سازمان سرمایه اجتماعی آن است که بستری مناسب برای اثربخش بودن هرچه بیشتر فعالیت‌های سازمان ایجاد می‌کند؛ بنابراین، توجه به سرمایه اجتماعی و اثرگذاری آن از اهمیت بسزایی برخوردار است (حیدری و همکاران، ۱۴۰۱). محققان علوم انسانی و اجتماعی در مطالعه کشورهای پیشرفته به نقش حیاتی سرمایه اجتماعی پی برده‌اند و دریافته‌اند که سرمایه‌های دیگر در غیاب سرمایه اجتماعی معنا و ارزش ندارد و منجر به عدم کارایی می‌شود. در عصر حاضر مفهوم سرمایه اجتماعی در سازمان‌ها به‌منزله اهرم یاری‌کننده و بستری مناسب برای بهره‌وری سایر سرمایه‌های انسانی و فیزیکی، به‌منظور نیل به موفقیت و بهبود عملکرد سازمان، قلمداد می‌شود (دیهیم‌پور، ۱۴۰۰). این مفهوم که ریشه در علم جامعه‌شناسی و اقتصاد دارد تقریباً در همه زمینه‌هایی که با عملکرد انسان سروکار دارند دخیل شده است (Mikiewicz, 2021). مطالعات سازمانی، سرمایه اجتماعی را به‌عنوان یک مفهوم زیربنایی در ایجاد خلاقیت، نوآوری و پویایی‌های سازمانی معرفی کرده‌اند (مؤذن جمشیدی و روحی، ۱۴۰۰).

سرمایه اجتماعی به معنای مجموعه‌ای از خصیصه‌های محیطی و روابط اجتماعی تعریف شده است که می‌تواند با افزایش و تسهیل اطمینان دوجانبه، همکاری و هماهنگی بین کارکنان به وجود آورد و موجب دستیابی به مقاصد و منافع مشترک در سازمان یا مؤسسات شود (Pevzner, 2015). سرمایه اجتماعی شامل جنبه‌های زندگی اجتماعی، مانند شبکه‌های اجتماعی ثانویه، سطح بالایی از اعتماد بین فردی و هنجارهای حمایت متقابل است که به تسهیل اقدام جمعی، کمک می‌کند. سرمایه اجتماعی با ایجاد اعتماد و توسعه ارتباطات اجتماعی میان افراد و سازمان‌ها، وضعیت اقتصادی در سطح خرد و کلان را بهبود می‌بخشد (Jha & chen, 2015).

تعاریف گوناگونی برای سرمایه اجتماعی بیان شده است. از جمله «منابع موجود در روابط اجتماعی که به افراد یا جوامع امکان دستیابی به هدف‌هایی را می‌دهد که بدون این منابع امکان دست یافتن به آن مشکل است» و «ویژگی‌هایی از زندگی اجتماعی، مانند شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد که موجب کارایی بیشتر برای دستیابی به هدف‌های مشترک می‌شود» (Hasan & Habib, 2019). سرمایه اجتماعی منبعی است که در اختیار افراد قرار می‌گیرد و ناشی از تعلقات اجتماعی آن‌ها و وابستگی به جامعه است. سرمایه اجتماعی وقتی وجود دارد که وابستگی متقابل بین افراد وجود داشته باشد (Sabatino, 2019). سرمایه اجتماعی بی‌اعتنایی اجتماعی را که ذیل سایه

بی‌توجهی به نیازهای فردی و گروهی آحاد جامعه شکل می‌گیرد و تبعاتی جز کاهش مشارکت‌های اجتماعی و فروپاشی همبستگی ملی در پی ندارد، از بین می‌برد و روحیه تلاش و مشارکت را برای رشد مهیا می‌سازد. خودکفایی و توسعه صنایع که بدون شک نیازمند انسجام اجتماعی است، با افزایش سرمایه اجتماعی و رفع بی‌اعتنایی توسعه می‌یابد (مؤذن جمشیدی و روحی، ۱۴۰۰).

سرمایه اجتماعی را می‌توان ویژگی سازمان‌های اجتماعی به‌منظور تسهیل در هماهنگی و همکاری جهت منافع متقابل اعضا و درنهایت جامعه در نظر گرفت. این ویژگی شامل شبکه‌ها و هنجارهای اجتماعی، عمل متقابل و اعتماد است که اگر به شیوه‌ای مثبت به کار گرفته شود، اقدام جمعی را برای رسیدن به توسعه پایدار ترغیب می‌کند (دیهیم‌پور، ۱۴۰۰). سرمایه اجتماعی یکی از بسیار دارایی‌هایی است که یک جامعه می‌تواند در اختیار داشته باشد و به‌صورت شیوه‌ها و ارزش‌ها و مجموعه هنجارهای موجود در اشکال مختلف شبکه‌های اجتماعی تعریف می‌شود که به همکاری و عملکرد جمعی شبکه کمک می‌کند (Bakker et al, 2019). مفهوم سرمایه اجتماعی نه‌تنها دارایی ارزشمندی برای افزایش سطح زندگی است، بلکه روشی برای افزایش سطح رفاه اجتماعی در کل جامعه (Seunghwan & Hyungjun, 2016) و عنصری کلیدی برای توسعه رفتار و ارتقای دسترسی به منابع و بازارها و فناوری (Rodrigo et al, 2018) و ایفاکننده نقشی بسیار مهم در سلامت اجتماعی و فردی و رفاه ذهنی و درک روابط بین افراد است (Carrillo Álvarez & Riera Romaní, 2017). سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها و شناخت‌ها است که مبتنی بر اعتماد سازمانی و حمایت درون گروه‌ها و بین گروه‌ها در جهت کسب منافع متقابل است و با مطالعه پدیده‌هایی همچون اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی، گروه‌های اجتماعی، احساس هویت جمعی، احساس وجود تصویری مشترک از آینده و کارگروهی همراه است (Albert et al, 2019) و به‌طور کلی، به روابط بین افراد و شبکه‌های اجتماعی و قوانین اعتماد متقابل بین افراد اشاره می‌کند (Fedor, 2019).

سرمایه اجتماعی مفهومی چندوجهی و درعین حال بسیار مفید است و در قلب آن ایده تسهیل کنش اجتماعی نهفته است. سرمایه اجتماعی از منابع ارتباطی سرچشمه می‌گیرد، بنابراین به‌منزله پیوندهای اجتماعی است که صرف‌نظر از چگونگی نهادینه شدن آن‌ها، اقدامات را تسهیل می‌کند (Zhang, 2022). همچنین سرمایه اجتماعی ویژگی اصلی سازمان اجتماعی است که هماهنگی و همکاری دوطرفه را در جهت کسب مزایای دوجانبه تسهیل می‌کند. سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک سازه

چندبعدی متشکل از سرمایه ساختاری و شناختی و مرادده‌ای است (Ozgun Tarim et al, 2022). بعد شناختی شامل زبان، نشانه‌ها، و بینش‌های مشترک است. بعد ساختاری متشکل از پیوندهای موجود در شبکه، شکل و ترکیب شبکه، تناسب سازمانی و علایق اجتماعی است. بعد ارتباطی نیز شامل هنجارها و تعهدات و روابط متقابل است (حیدری و همکاران، ۱۴۰۱). اندیشمندان بر اساس نظریه کنش اجتماعی بر آن‌اند که سرمایه اجتماعی از دو عنصر حیاتی، تشکیل شده است. اول، بخشی از ساختار اجتماعی است، دوم، اقدامات افراد را در ساختار اجتماعی تسهیل می‌کند و از آنجاکه در دل تئوری‌های سرمایه اجتماعی واژه مرادده نقش محوری ایفا می‌کند، شبکه‌های اجتماعی از مراددهات، اعتماد و هنجارهای اجتماعی منتج شده و منجر به خلق ارزش می‌شود. از این رو، در سطح خرد و سازمانی هنگامی که روابط مبتنی بر اعتماد مشترک است، افراد مایل‌اند خود را وقف سازمان کنند و میزان مشارکت‌شان را افزایش دهند؛ بنابراین، جهت انجام دادن کار گروهی، انگیزه بیشتری می‌یابند. منشأ سرمایه اجتماعی را برخی ساختار اجتماعی و برخی دیگر ویژگی‌ها یا هنجارهای اجتماعی می‌دانند. نتیجه و اثر سرمایه اجتماعی به‌طور کلی تقویت هماهنگی و همکاری بین افراد گروه و سازمان با یکدیگر است که به‌صورت منبع مولد بازدهی در روابط اجتماعی، از آن نام برده می‌شود (Ievdokymov et al, 2020).

سرمایه اجتماعی مفهومی است که در سال‌های اخیر در همه جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خودنمایی کرده است. این مفهوم دربرگیرنده همه تعاملات، روابط، مشارکت، تعهد و علاقه‌ای است که افراد جامعه را به هم پیوند می‌زند و به‌واسطه نقش و اهمیت اجتماعی خود می‌تواند بر ابعاد امنیت اعم از اقتصادی، سیاسی، قضایی و اجتماعی - روانی تأثیر بگذارد. امروزه توسعه جامعه بشری در ایجاد و ارتقای سطح کیفی زندگی انسان‌ها، نقش دارد (رستم‌پور واجاری و همکاران، ۱۳۹۹). در واقع بسیاری از کشورهای دنیا درصدد ایجاد بسترها و شرایط مطلوب زندگی برای شهروندان‌شان هستند. این مهم با ایجاد و توسعه مفهوم «سرمایه اجتماعی» پدیدار و میسر می‌شود و به دلیل ماهیت متغیر دنیای کنونی باید بدان توجه ویژه شود. سرمایه اجتماعی منبعی است که در روابط اجتماعی تعبیه شده است و می‌توان به آن دسترسی پیدا کرد یا آن را در اقدامات هدفمند بسیج کرد (معدنی و نجاری، ۱۴۰۲). سرمایه اجتماعی از زمان شکل‌گیری خود توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده و در زمینه‌های مختلف مورد مطالعه قرار گرفته است. مثلاً شواهد قوی وجود دارد که سرمایه اجتماعی تأثیر مثبتی بر سلامت عمومی، رفاه

ذهنی و کیفیت زندگی دارد (Kawasaki et al, 2019). همچنین شواهد فزاینده‌ای وجود دارد مبنی بر اینکه سرمایه اجتماعی عمیقاً با انگیزه و مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی مرتبط است (Nguyen et al, 2017).

اما باید به این نکته توجه کرد که سرمایه اجتماعی گاهی آثار منفی از خود بروز می‌دهد و منجر به نابسامانی‌هایی می‌شود و پیامدهای منفی به بار می‌آورد، زیرا هرچند مشارکت در گروه‌های اجتماعی دامنه سرمایه اجتماعی را در یک جامعه منعکس می‌کند، اما این نوع برداشت مواردی از قبیل هنجارها و شبکه‌های مهمی که منافع خاص گروه‌های کوچک‌تر را مورد توجه قرار می‌دهد، نادیده می‌انگارد؛ بنابراین باید به موضوع مهم‌تری توجه کرد زیرا مرادوات در خارج از ساختار رسمی که شکل شبکه‌ای به خود گرفته است، دسترسی به داده‌ها و اطلاعات را میان افراد تسهیل می‌کند و امکان بروز رفتارهای منفی را افزایش می‌دهد (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین افراد با بهره‌گیری از مرادوات اجتماعی شبکه‌های اجتماعی‌شان را گسترش می‌دهند و با ایجاد پیوند اجتماعی، ارزش‌ها و هنجارهایشان را با سایرین به اشتراک می‌گذارند و از آنجا که سرمایه اجتماعی جزء آن دسته از سرمایه‌های سازمانی است که دارای ماهیت رسمی و غیررسمی است، بر نوع روابط اجتماعی بین اعضا تأثیرگذار است و این‌گونه تأثیرگذاری می‌تواند دارای جهت‌های منفی و مثبت باشد (رستگاری و همکاران، ۱۴۰۰).

بدین ترتیب باید گفت به‌منظور غنی‌سازی جامعه درک سرمایه اجتماعی بسیار ضروری است زیرا نتیجه آن ایجاد پتانسیل پایدار در جهت جذب سایر سرمایه‌های سازمانی و مزیت رقابتی است (Kang & Kue Na, 2020). در واقع، در وضعیت رقابتی فعلی و در محیطی که تغییر و تحولات پی‌درپی، ضرورت نوآوری‌های مستمر را ایجاد می‌کند، تنها سازمان‌هایی به مزیت رقابتی دست می‌یابند که نقش راهبردی سرمایه انسانی و اجتماعی را درک نموده و نیروی انسانی توانمند و دانش‌محور در اختیار داشته باشند (Phillips & Roper, 2019). امروزه سازمان‌ها رمز موفقیت را در سرمایه‌گذاری بر منابع انسانی می‌دانند و توسعه سرمایه اجتماعی را یک راهبرد مهم جهت نیل به موفقیت سازمان، می‌دانند. اهمیت سرمایه اجتماعی از آن‌رو است که عواملی چون اعتماد، مشارکت، روابط و پیوندهای اجتماعی به‌منزله مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی، تأثیر مفیدی بر رشد و توسعه جامعه دارند. گسترش و تسهیل شبکه ارتباطات و پیوندهای اجتماعی، دسترسی افراد و گروه‌ها به منابع اقتصادی، علمی و اجتماعی را ارتقا می‌دهد. این پیوندها و ارتباطات موجب تقویت اعتماد، مشارکت و حمایت

اجتماعی، اتصال عناصر موجود در جامعه و ایجاد ارزش‌های جمعی از قبیل تعاون، حمایت اجتماعی و... می‌شوند. درک اهمیت سرمایه اجتماعی سازمان مستلزم درک سرمایه انسانی و پیامدهای آن است (Nawab, 2020).

در بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده زرجو و پورعزت (۱۴۰۱) به ارائه الگوی توسعه سرمایه اجتماعی و کاربرد آن در دانشگاه‌ها پرداختند که به کشف عواملی از دل سرمایه اجتماعی انجامید و هدف آن بهبود شرایط دانشگاه است و می‌تواند نقش درمانگر بازی کند و آن را از آسیب‌های گوناگون برهاند. مولایی و قاسمی (۱۴۰۱) در پژوهش «آینده‌نگاری سرمایه اجتماعی ایران در افق ۱۴۱۰ با استفاده از روش تحلیل ساختاری» نشان دادند آینده سرمایه اجتماعی کشور وضعیت ناپایداری خواهد داشت؛ بنابراین ضروری است حکمرانان و سیاست‌گذاران به فکر شناسایی و مدیریت مؤلفه‌های راهبردی و بحرانی این موضوع باشند. جعفری مجد و زارعی متین (۱۴۰۱) به ارائه الگوی سرمایه اجتماعی سازمانی در آموزش و پرورش پرداختند و نشان دادند توسعه ساختاری، مدیریتی، فردی و سازمانی جزء مؤلفه‌های ساختاری سرمایه اجتماعی هستند و تا زمان ارتقای آن‌ها سرمایه اجتماعی به روشی مناسب در سازمان توسعه نمی‌یابد.

شجاعی و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی نقش میانجی‌گری سرمایه اجتماعی در رابطه مدیریت دانش و عملکرد سازمانی» که جامعه آماری آن را کارکنان شرکت گاز طبیعی آغار و دالان تشکیل داده است نشان دادند مدیریت دانش بر سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمانی دارای تأثیر مثبت و معنادار است. عطایی و داودی (۱۳۹۸) به تعیین رابطه بین عدالت سازمانی و سرمایه اجتماعی بر سلامت روانی با نقش میانجی فضیلت سازمانی در شرکت پالایش نفت اصفهان پرداختند که نتایج این پژوهش حاکی از وجود تأثیر مثبت و مستقیم عدالت سازمانی بر سرمایه اجتماعی است. میسرا (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی نتایج تحصیلی دانشجویان از منظر شبکه اجتماعی، سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی با تمرکز ویژه بر گروه‌های پنهان در آموزش عالی پرداخت. گانگولی و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که دانش، سرمایه اجتماعی مرادده‌ای و سرمایه اجتماعی شناختی با اشتراک دانش ضمنی رابطه مثبت دارد. سوزبیلیر (۲۰۱۸) نشان داد سرمایه اجتماعی بر خلاقیت و کارایی سازمان تأثیر دارد.

بررسی نقادانه پژوهش‌های مرتبط نشان می‌دهد مطالعات محدودی در زمینه سرمایه اجتماعی صنعت نفت انجام شده است. علاوه بر این، صرفاً جنبه‌های محدودی از

سرمایه اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. همچنین رابطه سرمایه اجتماعی با متغیرهایی از قبیل مدیریت دانش، خلاقیت، نوآوری و سرمایه فکری بررسی شده است؛ بنابراین پژوهش حاضر از این منظر که به دنبال دستیابی به الگوی اجرایی سرمایه اجتماعی در صنعت نفت است، دارای نوآوری بوده و می‌تواند خلأ مطالعات پیشین را پر کند.

با توجه به نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی در توسعه اقتصادی و همچنین تأثیر آن بر حوزه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی و فرهنگی، لازم است سرمایه اجتماعی فراتر از حوزه‌های فردی یا گروهی و در حوزه سازمان بررسی شود. پدیده سرمایه اجتماعی در سازمان‌های دولتی دارای پیچیدگی زیادی است و دولت نقش مؤثری در ارتقای آن دارد (محبوب‌روش و همکاران، ۱۴۰۰). صنعت نفت کشور بر اساس رسالت خود در تغییر الگوی مصرف محصولات نفتی کشور و ارتقای کیفیت محصولات تولیدی مطابق با الزامات زیست‌محیطی و استانداردهای بین‌المللی به دنبال اهدافی چون اصلاح فرایندها و بهبود مستمر عملیات، حذف یا کاهش ریسک ناشی از فعالیت‌ها و پیشگیری از مصدومیت و بیماری‌های شغلی کارکنان، افزایش آگاهی و ارتقای فرهنگ کارکنان است. در واقع، کارکنان با اخلاق، منضبط و مسئولیت‌پذیر که به سازمان احساس تعلق خاطر دارند، بارزترین سرمایه صنعت نفت کشور محسوب می‌شود و فراهم نمودن محیطی ایمن و سالم در جهت رشد آن‌ها به نحوی که آگاه به دانش روز، خلاق، نتیجه‌گرا، مشتاق کار گروهی و توانا برای ایجاد مزیت در سازمان باشند، اهمیت بسزایی دارد. ارتقای سرمایه اجتماعی یک راهبرد مهم به‌منظور نیل به اهداف صنعت نفت است که هدف این پژوهش طراحی الگوی جامع و کاربردی جهت توسعه سرمایه اجتماعی است. با توجه به آنچه بیان شد، در پژوهش حاضر سؤالات زیر مطرح می‌شود:

۱. عوامل تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی در صنعت نفت کدام‌اند؟
۲. آیا می‌توان مدلی در جهت تبیین سرمایه اجتماعی در صنعت نفت ارائه کرد؟
۳. راهکارهای تقویت سرمایه اجتماعی در صنعت نفت کدام‌اند؟

پژوهش حاضر جهت پاسخگویی به سؤالات فوق در پهنای مطالعاتی صنعت نفت ایران انجام می‌شود و با توجه به اینکه در مطالعات صنعت نفت توجه کمتری به سرمایه اجتماعی شده است، این پژوهش می‌تواند نتایج کاربردی و مفیدی برای مدیران و متخصصان و خطوط راهنمایی مناسبی برای تحقیقات آتی فراهم آورد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از حیث مبانی فلسفی از پارادایم تفسیری پیروی می‌کند و از نظر هدف چون با هدف استفاده از نتایج یافته‌ها برای حل مشکلات موجود در یک حیطه مشخص به تحقیق پرداخته می‌شود، کاربردی است و از سویی دیگر، با توجه به دانش‌افزایی ناشی از طراحی مدل و بررسی به لحاظ نتیجه، جهت‌گیری توسعه‌ای نیز دارد. همچنین از نظر ماهیت داده‌ها چون یک تحقیق تفسیری و مبتنی بر روش‌شناسی تفسیری است، کیفی است و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها چون شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است، توصیفی محسوب می‌شود. این پژوهش با استفاده از روش تحلیل مضمون انجام شده است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. مضمون یا تم، مبین اطلاعات مهمی درباره داده‌ها و سؤالات تحقیق است و تا حدی، معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد. به‌طور کلی، مضمون، ویژگی تکراری و متمایزی در متن است که به نظر پژوهشگر، نشان‌دهنده درک و تجربه خاصی در رابطه با سؤالات تحقیق است (Clarke & Braun, 2013).

جامعه آماری این پژوهش از فعالان، متخصصان و خبرگان صنعت نفت کشور تشکیل شده است. فرآیند نمونه‌برداری به روش نظری انجام شده است. نمونه‌برداری نظری، فرآیند جمع‌آوری داده برای تولید نظریه است به‌نحوی که تحلیلگر، همزمان داده‌هایش را جمع‌آوری، کدگذاری و تحلیل نموده و تصمیم می‌گیرد تا هنگام ظهور نظریه، چه داده‌هایی را جمع‌آوری و در کجا پیدا کند. معیار قضاوت در مورد زمان توقف نمونه‌برداری نظری، «کفایت نظری» مقوله‌ها است و به وضعیتی اشاره دارد که در آن داده بیشتری یافت نمی‌شود که پژوهشگر به‌وسیله آن بتواند ویژگی‌های مقوله را رشد دهد و از لحاظ تجربی اطمینان حاصل می‌کند که یک مقوله به کفایت رسیده است (Braun & Clarke, 2006). در این پژوهش نیز داده‌ها به روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و با هدایت کلیات گردآوری شد و در زمان انجام مصاحبه‌ها تلاش شد بنا به نظر مصاحبه‌شوندگان، با متخصصان دیگری مصاحبه شود تا بر غنای کار افزوده شود لذا فرآیند مصاحبه‌ها تا جایی ادامه یافت که مقوله‌ها تکراری شد و مفهوم جدیدی در مصاحبه‌ها استخراج نشد و معیار کفایت نظری داده‌ها برآورده گردید. در مجموع با

۱۱ نفر از خبرگان صنعت نفت کشور شامل کارشناسان، متخصصان و فعالان مصاحبه شد که مشخصات جمعیت‌شناختی آن‌ها مطابق جدول ۱ است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

فراوانی	گروه‌ها	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی
۸	آقا	جنسیت
۳	خانم	
۱	لیسانس	تحصیلات
۵	فوق لیسانس	
۵	دکتری	
۱	۱۵-۱۰ سال	تجربیات
۲	۲۰-۱۵ سال	
۴	۲۵-۲۰ سال	
۴	۳۰-۲۵ سال	

در مرحله بعد، با مطالعه دقیق و مکرر متن مصاحبه‌ها، ایده‌های مستقل در قالب مضامین پایه شناسایی و با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA مضامین کدگذاری گردید. بعد از شناسایی مضامین پایه و انتزاع مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر، شبکه مضامین ترسیم و با مراجعه به متن اصلی، شبکه تحلیل شد. برای تعیین پایایی پژوهش، از روش توافق بین دو کدگذار استفاده شد. نزدیک بودن دو کدگذاری توافق را نشان می‌دهد و بیانگر پایایی است؛ یعنی علاوه بر محقق که کدگذاری اولیه را انجام داد، محقق دیگری نیز به‌طور مستقل به کدگذاری پرداخت. جهت محاسبه میزان توافق از ضریب کاپا (Kappa Coefficient) در نرم‌افزار SPSS استفاده شد که مقدار آن ۰/۸۰ به‌دست آمد و پایایی مورد تأیید قرار گرفت. همچنین برای اطمینان از روایی پژوهش، علاوه بر حساسیت پژوهشگر در همه مراحل پژوهش اعم از چگونگی مصاحبه‌ها، تجزیه و تحلیل یافته‌ها، طراحی الگو و بحث و نتیجه‌گیری (به‌عنوان یکی از راهبردهای ممیزی پژوهش کیفی)، یافته‌ها در اختیار چهار نفر از اساتید دانشگاه و چهار نفر از متخصصین صنعت نفت قرار گرفت و به تأیید رسید.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها مطابق الگوی براون و کلارک (۲۰۰۶) به شرح زیر انجام شد:

۱. آشنا شدن با متن: بعد از اینکه مصاحبه‌ها با خبرگان صنعت نفت کشور انجام و به نوشتار تبدیل شد، مورد بررسی قرار گرفت و مجدداً خوانده شد تا آشنایی با داده‌ها حاصل گردد. آشنایی با داده‌ها از طریق مطالعه و نگارش عبارت‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها حاصل شد.

۲. ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری: پس از تحلیل خط به خط مصاحبه‌ها فرآیند کدگذاری در محیط نرم‌افزار MAXQDA انجام شد.

۳. جست‌وجو و شناخت مضامین: شبکه مضامین، مضامین را بر اساس فرآیندی مشخص در قالب مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی متن)، مضامین سازمان‌دهنده (مضامین حاصل از ترکیب و تلخیص مضامین پایه) و مضامین فراگیر (مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به‌عنوان یک کل) نظام‌مند می‌کند؛ بنابراین، مضامین بر اساس جایگاه آن‌ها در شبکه مضامین به مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر دسته‌بندی شدند. پس از دستیابی به مضامین پایه، مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر با توجه به مضامین پایه انتزاع شده‌اند؛ یعنی سعی شد تا با سازمان‌دهی مجدد مضامین پایه، مضامین انتزاعی‌تری حاصل شود تا به مضامین فراگیرتر و مرکزی‌تری دست یافته شود. در راستای پاسخ به سؤالات پژوهش، ۹۸ مضمون پایه، ۱۷ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر استخراج شد که در جدول ۲ ارائه شده‌اند.

جدول ۲. مضامین سرمایه اجتماعی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
نتایج توسعه سرمایه اجتماعی	عملکرد	کنترل‌های غیررسمی بر رفتارها، موفقیت سازمان، تسهیل اقدامات، تسهیل هماهنگی و همکاری دوطرفه، تسهیل اطمینان دوجانبه، تسهیل اقدام جمعی، تسهیل منش‌های جمعی
	امنیت	امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی، امنیت اجتماعی، امنیت روانی
	خلق ارزش	بهبود وضعیت اقتصادی در سطح خرد و کلان، دستیابی به مقاصد و منافع مشترک، دستیابی به مزیت رقابتی، اهرم یاری‌کننده و بستری مناسب برای بهره‌وری
عوامل مؤثر بر	شبکه اجتماعی	کنش اجتماعی، مشارکت در گروه‌های اجتماعی، به

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
توسعه سرمایه اجتماعی		اشتراک گذاری هنجارها و ارزش‌ها، گسترش و تسهیل شبکه ارتباطات و پیوندهای اجتماعی، فعالیت‌های اجتماعی، شبکه روابط معقول، عامل بودن در بستر اجتماعی
	مشارکت	وقف سازمان شدن، افزایش مشارکت در سازمان، کار گروهی، تقویت همکاری و هماهنگی بین افراد، مشارکت اجتماعی، تعاون، حمایت درون گروهی و برون گروهی، نظام هدفمند همکاری و همیاری میان اعضای جامعه و سازمان، همکاری برای نیل به اهداف مطلوب
	تعهد	اعتماد اجتماعی، حمایت‌های اجتماعی، توشه فزاینده در جامعه، منابع موجود در تعاملات اجتماعی، منش متقابل، علاقه، بخشش، روحیه داوطلبی، تنوع در معاشرت‌ها و دوستی‌ها
	ارتباطات	روابط و پیوندهای اجتماعی، توسعه ارتباطات اجتماعی، ویژگی‌هایی از زندگی اجتماعی، ساختار اجتماعی، اتصال عناصر موجود در جامعه، تعاملات، تحکیم روابط اجتماعی، انسجام و همبستگی، پایین آمدن سطح هزینه‌های ارتباطات، کیفیت ارتباطات شغلی
	احساس مشترک	احساس هویت جمعی، احساس وجود تصویری مشترک از آینده، احساسات گرم و عاطفی، افزایش اعتماد به نفس، حمایت روانی، انگیزه مضاعف، احساس اعتماد و امنیت
	تعلقات	تعلقات اجتماعی، وابستگی به جامعه، روحیه تلاش و مشارکت برای رشد و خودکفایی و توسعه صنایع
	هنجارها	ویژگی‌ها یا هنجارهای اجتماعی، هنجارهای حمایت متقابل، میزان سازگاری در زمینه فرهنگی
	افول سرمایه اجتماعی	آسیب‌ها، جرائم اجتماعی، بی‌اعتمادی، بیماری
ابعاد سرمایه اجتماعی	بعد شناختی	زبان، نشانه‌ها، بینش‌های مشترک
	بعد ساختاری	پیوندهای موجود در شبکه، شکل و ترکیب شبکه، تناسب سازمانی، علایق اجتماعی

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
	بعد مرادهای	هنجارها، تعهدات، روابط متقابل
لزوم توجه به سرمایه اجتماعی	یک دارایی ارزشمند	دارایی ارزشمند برای افزایش سطح زندگی، عنصر کلیدی برای توسعه رفتار، نقش مهم در سلامت اجتماعی و فردی و درک روابط بین افراد، خلق دوستی، دسترسی به دارایی‌های مهم برای جوامع و افراد
	تغییرات محیطی	تغییرات سیاسی، ضرورت نوآوری‌های مستمر، ایجاد افرادی توانمند و دانش‌محور، سرمایه‌گذاری بر منابع انسانی، درک سرمایه انسانی و پیامدهای آن، ماهیت متغیر دنیای کنونی
	حلقه مفقوده توسعه	افزایش سطح رفاه اجتماعی در کل جامعه، ارتقای دسترسی به منابع و بازارها و فناوری، تقویت عناصر اجتماعی، تقویت زیرساخت‌های اجتماعی، توسعه سازمان‌ها و جوامع، ارتقای سطح دسترسی افراد و گروه‌ها به منابع اقتصادی، ارتقای سطح کیفی زندگی انسان‌ها، بستر و شرایط مطلوب برای زندگی، تأثیر مثبت بر سلامت عمومی و رفاه ذهنی و کیفیت زندگی، بهبود پیوندهای جمعی

۴. ترسیم شبکه مضامین: بر اساس مضامین استخراج شده، الگوی پیاده‌سازی زنجیره تأمین هوشمند در صنعت خودروسازی را می‌توان مطابق شکل ۱ ترسیم نمود.
۵. تحلیل شبکه مضامین: اجزای شبکه مضامین ترسیم شده در بخش قبل (شکل ۱) به شرح زیر تعریف می‌شود:
- لزوم توجه به سرمایه اجتماعی: دلایلی که توسعه سرمایه اجتماعی در صنعت نفت کشور را ضروری می‌سازد.
 - ابعاد سرمایه اجتماعی: مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی که متأثر از عوامل مختلفی هستند و باید تقویت شوند.
 - عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی: عوامل مختلف درون‌سازمانی که موجب تقویت و یا تضعیف ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی می‌شوند.
 - نتایج توسعه سرمایه اجتماعی: پیامدهای درون‌سازمانی و برون‌سازمانی توسعه سرمایه اجتماعی در صنعت کشور.

شکل ۱. الگوی توسعه سرمایه اجتماعی در صنعت نفت

بحث و نتیجه گیری

در راستای دستیابی به هدف این پژوهش یعنی طراحی الگوی توسعه سرمایه اجتماعی در صنعت نفت، مضامین بر اساس جایگاه آن‌ها در شبکه به مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر دسته‌بندی شدند. چهار دسته مضامین فراگیر شامل لزوم توجه به سرمایه اجتماعی، ابعاد سرمایه اجتماعی، عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی، نتایج توسعه سرمایه اجتماعی هستند که در یک شبکه ارتباطی قرار گرفتند.

لزوم توجه به سرمایه اجتماعی شامل یک دارایی ارزشمند، تغییرات محیطی و حلقه مفقوده توسعه است که با نتایج پژوهش‌های بیکر و همکاران (۲۰۱۹) و سینگوان و هیونگجان (۲۰۱۶) مطابقت دارد. مفهوم سرمایه اجتماعی نه تنها دارایی ارزشمندی برای افزایش سطح زندگی است، بلکه روشی برای افزایش سطح رفاه اجتماعی در کل جامعه و عنصری کلیدی برای توسعه رفتار و ارتقای دسترسی به منابع و بازارها و فناوری و ایفاکننده نقشی بسیار مهم در سلامت اجتماعی و فردی و رفاه ذهنی و درک روابط بین افراد است (Seunghwan & Hyungjun, 2016). بنابراین مدیران صنعت نفت کشور باید به ماهیت متغیر دنیای کنونی و لزوم سرمایه‌گذاری بر منابع انسانی جهت ایجاد افرادی توانمند و دانش‌محور توجه داشته باشند و ضمن توجه به نقش مهم سرمایه اجتماعی در سلامت اجتماعی و فردی و درک روابط بین افراد، بستر و شرایط مطلوب توسعه سرمایه اجتماعی در سازمان را فراهم نمایند.

ابعاد سرمایه اجتماعی شامل بعد شناختی، بعد ساختاری و بعد مرآوده‌ای است

که با نتایج مطالعات اوزگون تاریم و همکاران (۲۰۲۲) و حیدری و همکاران (۱۴۰۱) همخوانی دارد. بعد شناختی شامل زبان، نشانه‌ها و بینش‌های مشترک است. بعد ساختاری متشکل از پیوندهای موجود در شبکه، شکل و ترکیب شبکه، تناسب سازمانی و علایق اجتماعی است. بعد ارتباطی نیز شامل هنجارها و تعهدات و روابط متقابل است (حیدری و همکاران، ۱۴۰۱)؛ بنابراین مدیران صنعت نفت کشور باید نسبت به تأکید بر اشتراکات درون سازمان و تقویت فرهنگ سازمانی اقدام نموده و در نظر داشته باشند گسترش پیوندهای شبکه‌ای و روابط متقابل بین افراد به توسعه سرمایه اجتماعی کمک می‌کند.

عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی شامل شبکه اجتماعی، مشارکت، تعهد، ارتباطات، احساس مشترک، تعلقات، هنجارها و افول سرمایه اجتماعی است که با نتایج پژوهش‌های رستم‌پور و اجاری و همکاران (۱۳۹۹)، انگوین و همکاران (۲۰۱۷) و سباتینو (۲۰۱۹) هم‌راستایی دارد. شواهد فزاینده‌ای وجود دارد مبنی بر اینکه سرمایه اجتماعی عمیقاً با انگیزه و مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی مرتبط است. سرمایه اجتماعی منبعی است که در اختیار افراد قرار می‌گیرد و ناشی از تعلقات اجتماعی آن‌ها و وابستگی به جامعه است. سرمایه اجتماعی وقتی وجود دارد که وابستگی متقابل بین افراد وجود داشته باشد (Sabatino, 2019)؛ بنابراین با توجه به پیامدهای منفی حاصل از افول سرمایه اجتماعی مانند آسیب‌ها، جرائم اجتماعی، بی‌اعتمادی و بیماری، مدیران صنعت نفت کشور باید شبکه روابط معقول در سازمان را تشویق و حمایت کنند، زمینه مشارکت بیشتر کارکنان در سازمان و تصمیم‌گیری‌های مدیریتی را فراهم نمایند، کار گروهی و همکاری بین واحدهای مختلف سازمانی را افزایش دهند، هنجارهای سازمانی را به‌دقت تعریف کنند، حمایت روانی از کارکنان را گسترش دهند، زمینه بروز خلاقیت و نوآوری کارکنان در سازمان را فراهم نمایند و به عوامل انگیزشی کارکنان توجه داشته باشند.

نتایج توسعه سرمایه اجتماعی شامل عملکرد، امنیت و خلق ارزش می‌شود که با نتیجه مطالعه کاواساکی و همکاران (۲۰۱۹) هم‌سویی دارد. شواهد قوی وجود دارد که سرمایه اجتماعی تأثیر مثبتی بر سلامت عمومی، رفاه ذهنی و کیفیت زندگی دارد و به‌واسطه نقش و اهمیت اجتماعی خود می‌تواند بر ابعاد امنیت اعم از اقتصادی، سیاسی، قضایی و اجتماعی - روانی تأثیر بگذارد (Kawasaki et al, 2019). با توسعه سرمایه اجتماعی در صنعت نفت می‌توان به نتایج سودمندی از جمله موفقیت سازمان، تسهیل

اقدامات، تسهیل هماهنگی و همکاری دوطرفه و تسهیل اطمینان دوجانبه، دست یافت.

منابع

ترک‌زاده، جعفر؛ محترم، معصومه؛ حاجی‌زاده، مرضیه. (۱۴۰۱). اعتباریابی مقیاس سرمایه اجتماعی بر مبنای قرآن کریم از دیدگاه معلمان استان فارس. *مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۱۰(۱)، ۱۹-۲۹.

DOI: 10.22059/jscm.2022.340321.2272

جعفری‌مجد، بهنام؛ زارعی‌متین، حسن. (۱۴۰۱). طراحی الگوی سرمایه اجتماعی سازمانی در آموزش و پرورش (مورد پژوهش: اداره کل آموزش و پرورش استان لرستان). *مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۹(۱)، ۷۷-۹۹.

DOI: 10.22059/jscm.2021.308715.2042

حیدری، الهام؛ سید کلالی، نادر؛ شریعتی، نیما. (۱۴۰۱). فضیلت سازمانی و سرمایه اجتماعی: نقش میانجی تعهد سازمانی و نقش تعدیل‌گر هوش معنوی. *مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۹(۴)، ۶۱۷-۶۳۷.

DOI: 10.22059/jscm.2022.343842.2300

دانایی‌فرد، حسن؛ مولوی، زینب؛ سهرابی، آرزو. (۱۴۰۰). جنبه تاریک سرمایه اجتماعی: بررسی نقش سرمایه اجتماعی در تمایل به فساد اداری. *مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۸(۳)، ۴۲۵-۴۴۹.

دیهیم‌پور، مهدی. (۱۳۹۸). تأثیر شفافیت سازمانی بر مدیریت جنجال نتیجه با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی. *مطالعات مدیریت بهبود و تحول*، ۲۸(۹۴)، ۳۹-۶۲.

DOI: 10.22054/jmsd.2020.41318.3271

رستگاری، امیرحسین؛ حصارزاده، رضا؛ ساعی، محمدجواد. (۱۴۰۰). بررسی نقش سرمایه اجتماعی عمومی بر رفتار نامتقارن هزینه. *مجله دانش حسابداری*، ۱۲(۱)،

DOI: 10.22103/jak.2021.15957.3263.۴۴-۱۹

رستم‌پور واجاری، منیر؛ امیرمظاهری، امیرمسعود؛ کاشانی، مجید. (۱۳۹۹). مقایسه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی سالمندان سنتی و مدرن (مورد مطالعه: سالمندان شهر رشت). *مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۷

DOI: 10.22059/jscm.2020.302871.2009.۶۱۱-۵۸۷ (۴)

زرچو، شبنم؛ پورعزت، علی‌اصغر. (۱۴۰۲). ارائه الگوی توسعه سرمایه اجتماعی و کاربست آن در دانشگاه‌ها (مورد مطالعه: دانشگاه‌های پیام نور استان گیلان). *مجله*

علمی مدیریت سرمایه اجتماعی، ۱۰(۲)، ۱۲۹-۱۴۴.

DOI: 10.22059/jscm.2022.345892.2327

شجاعی، پیام؛ باقری، مسلم؛ کیانی، مهرداد؛ محیط‌گیری، زهرا. (۱۳۹۸). بررسی نقش میانجی‌گری سرمایه اجتماعی در رابطه مدیریت دانش و عملکرد سازمانی. *مطالعات*

راهبردی در صنعت نفت و انرژی، ۱۱(۴۲)، ۱۲۷-۱۵۴.

عطائی‌قراچه، مسعود؛ داودی، سیدمحمدرضا. تأثیر عدالت سازمانی و سرمایه اجتماعی بر سلامت روانی در شرکت پالایش نفت اصفهان. *مطالعات راهبردی در صنعت نفت و*

انرژی، ۱۱(۴۱)، ۱۲۹-۱۴۸.

محبوب‌روش، شبینم؛ دانش‌فرد، کرم‌اله؛ میرسپاسی، ناصر. (۱۴۰۰). طراحی الگوی نقش دولت در ارتقای سرمایه اجتماعی با رویکرد خلق ارزش عمومی در سازمان‌های

دولتی ایران. *مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۸(۲)، ۲۰۹-۲۳۳.

DOI: 10.22059/jscm.2021.314948.2100

معدنی، جواد؛ نجاری، رضا. (۱۴۰۲). سرمایه اجتماعی پایدار: پیوند امنیت اجتماعی، حمایت اجتماعی، و مشارکت عمومی در جامعه. *مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۱۰

(۲)، ۱۱۱-۱۲۸. DOI:10.22059/JSCM.2022.346380.2320

مؤذن جمشیدی، میرهادی؛ روحی، روشنگر. (۱۴۰۰). سرمایه اجتماعی و جهش تولید در کسب‌وکارهای دانش‌بنیان: یک مطالعه با رویکرد آمیخته (کیفی - کمی). *مجله*

علمی مدیریت سرمایه اجتماعی، ۸(۲)، ۲۸۵-۳۲۱.

DOI:10.22059/jscm.2021.313801.2093

مولایی، محمدمهدی؛ قاسمی، محمدهادی. (۱۴۰۲). آینده‌نگاری سرمایه اجتماعی ایران در افق ۱۴۱۰ با استفاده از روش تحلیل ساختاری. *مجله علمی مدیریت سرمایه*

اجتماعی، ۱۰(۲)، ۱۵۹-۱۷۵. DOI: 10.22059/jscm.2022.349349.2344

Albert-iiii zzz, ,, aall ik, ,, zz,,, , ,, Fil yy, K,, & Gssaarik, A. I. (2019). Adolescent smoking and the social capital of local communities in three counties in Romania. *Gaceta sanitaria*, 33(6), 547-553.

DOI: 10.1016/j.gaceta.2018.05.009

Bakker, Y.W., De Koning, J & Van Tatnhove, J. (2019). Resilience and social capital the engagement of fisheries communities in marine spatial planning, *Marine Policy*. 99, 132-139.

DOI: 10.1016/j.marpol.2018.09.032

Br,,, V. & Clrrk,, V. ())))) sss igg tmmmic nlllyii in yyyooolgy,, *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No. 2, PP. 77-101.

Carrillo Álvarez, E. & Riera Romani, J. (2017). Measuring social capital: further insights. *Gaceta sanitaria*, 31, 57-61.

- DOI: 10.1016/j.gaceta.2016.09.002
- Clarke, V. & Braun, V. (2013), Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The Psychologist*, 26(2), 120-123.
- Fedor, C. G. (2019). Social capital and community development: Case study. *Social Research Reports*, 11(1),65-77. DOI:10.33788/srr11.1.5
- Ganguly, A., Talukdar, A., & Chatterjee, D. (2019). Evaluating the role of social capital, tacit knowledge sharing, knowledge quality and reciprocity in determining innovation capability of an organization. *Journal of Knowledge Management*. 23(6), 1105-1135. DOI: 10.1108/JKM-03-2018-0190
- Hasan, M. & Habib, A. (2019). Social Capital and Idiosyncratic Return Volatility. *Australian Journal of Management*, 44 (1), 3-13. DOI: 10.1177/0312896217717573
- Ievdokymov, V., Lehenchuk, S., Zakharov, D., Andrusiv, U., Usatenko, O., & Kvvllkkk, .. ())))) iii al aapitll maarr mmmnt sss dd nn “eee vll ee ppploorr” mtt.... *Management Science Letters*, 10(6), 1161-1168. DOI: 10.5267/j.msl.2019.12.002
- Jha, A., & Chen, Y. (2015). Audit Fees and Social Capital. *The Accounting Review*, 90(2), 611. 639. DOI: 10.2308/accr-50878
- Kang, S. & Kue Na, Y. (2020). Effects of Strategy Characteristics for Sustainable Competitive Advantage in Sharing Economy Businesses on Creating Shared Value and Performance. *Sustainability*, 12(1397), 1-21. DOI:10.3390/su12041397.
- Kawasaki, T., Hanaoka, S., Saito, Y., Bandara, Y.M., & Nakamichi, K. (2019). Effect of social capital on the life satisfaction of paratransit drivers in Sri Lanka. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*. 2, 1-17. DOI: 10.1016/j.trip.2019.100050
- Mikiewicz, P. (2021). Social capital and education-An attempt to synthesize conceptualization arising from various theoretical origins. *Cogent Education*, 8(1). DOI: 10.1080/2331186X.2021.1907956
- Mishra, S. (2020). Social networks, social capital, social support and academic success in higher education: A systematic review with a eeecill fuuus nn ‘ddrrrerrsstt ’’ steett s. *Educational Research Review*, 29, 100307. DOI: 10.1016/j.edurev.2019.100307
- Nawab, A. (2020). Perceptions of the Key Stakeholders on Professional Development of Teachers in Rural Pakistan. *Sage Open*, 10(4). DOI: 10.1177/2158244020982614
- Nguyen, H., Chikaraishi, M., Fujiwara, A., & Zhang, J. (2017). Exploring the Influence of Social Capital at Different Levels on Trip Generation and Destination Choice for Discretionary Activities. *Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 12, 2345-2361. DOI: 10.11175/easts.12.2345
- Ozgun Tarim, Ayse H. S. Z. & Mehves, D. D. (2022). Social capital and

organizational performance: The mediating role of innovation activities and intellectual capital. *Healthcare Analytics*, 2, 1-12.

DOI: 10.1016/j.health.2022.100046.

Pevzner, M., Xie, F., & Xin, X. (2015). When firms talk, do investors listen? The role of trust in stock market reactions to corporate earnings announcements. *Journal of Financial Economics*, 117(1), 190-223.

DOI: 10.1016/j.jfineco.2013.08.004.

Phillips, D.R. & Roper, K.O. (2019). A framework for talent management in real estate. *Journal of Corporate Real Estate*, 11(1), 7-16. DOI:

10.1108/14630010910940525.

Rodrigo-Alarcón, J., García-Villaverde, P. M., Ruiz-Ortega, M. J., & Parra-Requena, G. (2018). From social capital to entrepreneurial orientation: The mediating role of dynamic capabilities. *European Management Journal*, 36(2), 195-209. DOI: 10.1016/j.emj.2017.02.006.

Sabatino, M. (2019). Economic resilience and social capital of the Italian region. *International Review of Economics & Finance*, 61, 355-367.

DOI: 10.1016/j.iref.2019.02.011.

Seunghwan, M. & Hyungjun, S. (2016). Which type of social capital matters for building trust in government? Looking for a new type of social capital in the governance era. *Journal of Sustainability*, 8(322), 1-15.

DOI: 10.3390/su8040322.

Sözbilir, F. (2018). The interaction between social capital, creativity and efficiency in organizations. *Thinking Skills and Creativity*, 27, 92-100.

DOI: 10.1016/j.tsc.2017.12.006.

Zhang, W. (2022). Social capital, income and subjective well-being: evidence in rural China. *Heliyon*, 8(1), 1-6. DOI: 10.1016/j.heliyon.2021.e08705

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی